

Αιμιλία Τσαγκαράτου

Στις 18-19 Μαΐου πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες η Σύνοδος των Υπουργών Παιδείας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Θέμα της συνόδου, η ενδιαμέσια ανασκόπηση του στρατηγικού πλαισίου της ΕΕ «Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2020», που είναι το βασικό μανιφέστο σύμφωνα με το οποίο κινούνται οι πολιτικές στην εκπαίδευση και στην κατάρτιση στις χώρες της ΕΕ.

Θυμίζουμε τους τέσσερις βασικούς στόχους του παραπάνω στρατηγικού πλαισίου:

- Να γίνει πράξη η διά βίου μάθηση και η κινητικότητα
- Η βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της εκπαίδευσης και της κατάρτισης
- Η προώθηση της ισότητας, της κοινωνικής συνοχής και της ενεργής συμμετοχής των πολιτών
- Η ενίσχυση της δημιουργικότητας και την καινοτομίας καθώς και του επιχειρηματικού πνεύματος σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Η σύνοδος λοιπόν αυτή, η οποία γενικά πέρασε στα «ψιλά» του εκπαιδευτικού ρεπορτάζ, είχε μια ιδιαίτερη σημασία. Ήρθε να επαναβεβαιώσει τη συνέχιση των παραπάνω πολιτικών, να πάρει μέτρα για την ενίσχυσή τους. Όπως τονίζεται στο ντοκουμέντο που εκδόθηκε μετά το τέλος της συνόδου, χρειάζεται να υπάρχει ξεκάθαρη «ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία», και αποτελεσματικότητα στα εργαλεία με τα οποία υλοποιούνται οι παραπάνω στόχοι. Χρειάζεται ακόμα πιο στενή σύνδεση με την «Ευρώπη 2020, στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη» και μεγαλύτερη «αναγνώριση του ρόλου της εκπαίδευσης στην απασχολησιμότητα και την ανταγωνιστικότητα», με τα οποία η εκπαίδευση χρειάζεται να συνδεθεί ακόμα πιο στενά.

Ταυτόχρονα, συμπέρασμα της συνόδου είναι ότι η εκπαίδευση δεν μπορεί να συνδέεται μόνο με την ανεύρεση εργασίας. Πρέπει να προωθεί «την προσωπική ανάπτυξη, την κριτική σκέψη, την ενεργή ιδιότητα του πολίτη που θα επικεντρώνει στις κοινές ευρωπαϊκές αξίες».

Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στα συμπεράσματα της άτυπης συνόδου των υπουργών παιδείας που πραγματοποιήθηκε τον Μάρτη του 2015 μετά τις επιθέσεις στο Παρίσι στις αρχές του 2015. Σύμφωνα με την Κομισιόν, πρέπει να παρθούν μέτρα για την «ενίσχυση της ιδιότητας

του πολίτη, τις κοινές ευρωπαϊκές αξίες της ελευθερίας, του αμοιβαίου σεβασμού, της κοινωνικής συνοχής» και να παρθούν μέτρα για την αντιμετώπιση της «ριζοσπαστικοποίησης» της νεολαίας.

Επίσης στην ανεπίσημη συνάντηση των υπουργών πριν τη συζήτηση της επίσης ατζέντας της συνόδου, έγινε αναφορά στη νεολαία και την ανάγκη οργάνωσης ενός «δομημένου διαλόγου» για τη συμμετοχή της νεολαίας στα θέματα που την αφορούν. Επίσης, τονίζεται η ανάγκη η νεανική απασχόληση και η άτυπη εκπαίδευση να ενσωματωθούν σε άλλους τομείς όπως η επίσημη εκπαίδευση, η απασχόληση, η κοινωνική πολιτική και η υγεία για να αντιμετωπιστούν τα βασικά κοινωνικο-οικονομικά προβλήματα της νεολαίας. Η εκτίμηση της ΕΕ είναι ότι υπάρχουν «3.000.000 νέοι εργαζόμενοι που συχνά δεν αναγνωρίζονται ως τέτοιοι – ως εργαζόμενοι- ή δεν ρυθμίζονται από κανένα πλαίσιο» – με άλλα λόγια απλήρωτοι και ανασφάλιστοι.

Ξεχωριστά καταγράφονται και τα συμπεράσματα για τη συζήτηση για την εκπαίδευση της πρώιμης παιδικής ηλικίας – δηλαδή τις εκπαιδευτικές δομές που καλύπτουν τις ηλικίες 3-6 – και την πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Το κέντρο βάρους πέφτει στην προώθηση της «δημιουργικότητας, της καινοτομίας και της ψηφιακής ικανότητας» για να γίνουν τα παιδιά μας «υπεύθυνοι πολίτες της Ευρώπης του αύριο». Με βάση λοιπόν τα παραπάνω η Κομισιόν καλεί τα κράτη- μέλη της «να ενθαρρύνουν τους αντίστοιχους φορείς να εκπονήσουν προγράμματα και παιδαγωγικές που θα προωθούν την καινοτομία και τη δημιουργικότητα από μικρή ηλικία», «να διευκολύνουν την πρόσβαση και την προώθηση των ΤΠΕ από την εκπαίδευση στην πρώιμη παιδική ηλικία και τη δημιουργία αντίστοιχων ψηφιακών εργαλείων σε τομείς όπως η γλώσσα, τα μαθηματικά, η επιστήμη, η τεχνολογία και οι ξένες γλώσσες».

Αυτά είναι τα βασικά συμπεράσματα της Συνόδου όπως διατυπώθηκαν στα ντοκουμέντα της. Ας δούμε τι σημαίνουν πρακτικά για τις εκπαιδευτικές πολιτικές των χωρών της ΕΕ.

1. Οι βασικοί πυλώνες της πολιτικής στην εκπαίδευση και την απασχόληση των νέων έρχονται να επιβεβαιωθούν και να ενισχυθούν. Εντυπωσιακή είναι η εκτίμηση για τον αριθμό των νέων που απασχολούνται και δεν θεωρούνται εργαζόμενοι – που όμως είναι αποτέλεσμα ακριβώς των πολιτικών που η ίδια η ΕΕ έχει προωθήσει στον τομέα της απασχόλησης της νεολαίας: της απλήρωτης και ανασφάλιστης εργασίας, του διαχωρισμού της από τους υπόλοιπους εργαζόμενους έτσι ώστε να μην έχουν κανένα από τα εργασιακά, μισθολογικά και ασφαλιστικά δικαιώματα της προηγούμενης γενιάς εργαζομένων. Οι απλήρωτοι και ανασφάλιστοι νέοι εργαζόμενοι απλά «δεν ρυθμίζονται από κανένα πλαίσιο». Τόσο απλά.

2. Ένα καινούριο θα μπορούσε να πει κανείς στοιχείο για την εκπαίδευση είναι το «σπρώξιμο» όλο και πιο κάτω της ανάγκης της ενίσχυσης της «καινοτομίας, της δημιουργικότητας και της ψηφιακής ικανότητας», ακόμα και από την ηλικία των 3 ετών. Η ανάγκη να εμποδωθεί ότι η επιβίωση στη ζούγκλα της αγοράς εργασίας εξαρτάται από το πόσο είναι κανείς καινοτόμος, δημιουργικός και ικανός να χειρίζεται υπολογιστές ακόμα και από την πρώιμη παιδική ηλικία.

3. Πεδίο δόξης λαμπρό ετοιμάζεται για τα κάθε λογής προγράμματα και τους φορείς που θα έρθουν να υλοποιήσουν τα παραπάνω. Εξάλλου, οι υπουργοί παιδείας το λένε καθαρά: «πρέπει να προσελκύσουμε ιδιωτικό κεφάλαιο προς τα έργα στρατηγικής σημασίας».

4. Τους τελευταίους μήνες στις χώρες της ΕΕ υπάρχει ένα κύμα αντιδραστικών μεταρρυθμίσεων στην εκπαίδευση: στην Ιταλία, το «Καλό Σχολείο» ετοιμάζει τη χρηματοδότηση των δημόσιων σχολείων από τον ιδιωτικό τομέα και την απλήρωτη μαθητεία στην επαγγελματική εκπαίδευση· στη Γαλλία, η μεταρρύθμιση που προτείνει η υπουργός παιδείας προβλέπει κατάργηση μαθημάτων της κλασσικής παιδείας, όπως τα Αρχαία Ελληνικά και τα Λατινικά, και τη «διαθεματική προσέγγιση» της διδασκαλίας – που όπως πολύ καλά γνωρίζουμε συνήθως εφαρμόζεται ως ένας «αχταρμάς» αποσπασματικών πληροφοριών· στη Μεγάλη Βρετανία, προβλέπεται η εισαγωγή εξετάσεων ακόμα και από τις πρώτες εβδομάδες της πρώτης δημοτικού (!) για να υπάρχει μια βάση σύγκρισης για τις μετέπειτα επιδόσεις των μαθητών· στη Φιλανδία, τρομοκρατημένη η κυβέρνηση από τη σχετικά χαμηλή κατάταξη στους δείκτες της PISA, αποφάσισε την εφαρμογή της «μελέτης φαινομένων» όπως το «φαινόμενο της Ευρωπαϊκής Ένωσης» ή τις «υπηρεσίες καφετέριας», με έμφαση στις αναγκαίες δεξιότητες παραμερίζοντας τη γενική γνώση.

Όλα αυτά κινούνται κατά γράμμα από τις κατευθυντήριες γραμμές της εκπαιδευτικής πολιτικής της ΕΕ.

Στην παραπάνω σύνοδο, εκπροσωπήθηκε και η ελληνική κυβέρνηση από τον υπουργό Παιδείας κ. Μπαλτά, ο οποίος τόνισε τη «σημασία των στόχων του στρατηγικού σχεδίου Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2020», ενώ υπογράμμισε «την ανάγκη συσχέτισης της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας, λαμβανομένων υπόψη των πραγματικών -όχι εικονικών (;) – προβλημάτων της αγοράς». Αναφέρθηκε επίσης «στις βασικές αξίες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στη Στρατηγική “Ευρώπη 2020”, διακρίνοντάς τες σε γνωσιακές, ηθικές και κοινωνικές, τις αξίες που αφορούν στην αλληλεγγύη και την αναγνώριση του άλλου και του πολιτισμού του και την ισχυρή συνεκτική βάση που απαιτείται στις θεμελιώδεις γνώσεις, τις θετικές (Μαθηματικά, Φυσική, Βιολογία) και τις ανθρωπιστικές (Γλώσσα, Παγκόσμια

Ιστορία και Φιλοσοφία)».

Εδώ ας μας επιτραπεί να κάνουμε δύο σχόλια: το πρώτο, η συμφωνία με τις γενικές κατευθύνσεις μιας στρατηγικής στην εκπαίδευση από την ΕΕ που έχουν οδηγήσει και στη χώρα μας στη διάλυση της δημόσιας εκπαίδευσης μόνο να μας καθησυχάζουν δεν μπορούν. Το δεύτερο, η γενική επίκληση στις θεμελιώδεις βασικές γνώσεις και στις κοινωνικές αξίες που αφορούν στην αναγνώριση του άλλου μικρή σημασία έχουν όταν γίνεται σε ένα περιβάλλον που είναι κατά τεκμήριο εχθρικό απέναντί τους και υπεύθυνο για πολλά από αυτά που έρχεται υποθετικά να λύσει. Ο Σαίξπηρ – τον οποίο επικαλέστηκε ο υπουργός στη σύνοδο – μπορεί να «μας δίδαξε διαφορές» – όμως ταυτόχρονα μας δίδαξε και το ολέθριο αποτελέσματα που μπορεί να έχει η σχέση με την εξουσία.

**εκπαιδευτικός πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης*